

СТАНОВИЩЕ

По: Дисертация за присъждане на образователната и научна степен “доктор” по професионално направление 3.8 Икономика (политическа икономия) на тема: “Фактори за динамиката на лихвените проценти по кредитите и лихвените спредове на банките в България”

Автор: Михаил Истатков Михайлов

От: Проф., д-р ик.н. Гарабед Минасян, определен за член на научно жури съгласно решение на Факултетния съвет на Стопански факултет на Софийски университет, протокол № 11 от 20/10/2015 г., и Заповед РД 38-652 от 30/10/2015 г. на Ректора на Софийски университет.

Дисертацията е посветена на актуална за България проблематика. Тя има своето значение и дава принос както за попълване на теоретичните представи за формирането на лихвените проценти и лихвените спредове на търговските банки по принцип, така и за изучаване на ситуацията на кредитния пазар в България.

Докторантът е компилирал и обработил достатъчно голям масив информация. Демонстрирана е способност за смислово и съдържателно прецеждане на голямото многообразие както от информационни източници, така също и от информационни масиви.

Дисертацията е добре структурирана. Докторантът демонстрира отлично познаване на литературните източници, третиращи и анализиращи динамиката на кредитните процеси и пазари. Систематизирани са теоретични постановки, както и същностни елементи на различни аспекти на формирането на характеристиките на кредитния пазар у нас.

Чувства се, че докторантът познава основно и в детайли конкретната практика преди всичко у нас, но и в по-общ план. Добро впечатление прави умелото и професионално използване на широк спектър методически техники и процедури.

Докторантът е предпазлив при формулирането на крайни и най-вече категорични изводи от изследването си. Това е разбираемо, предвид голямото множество от фактори, действащи върху кредитната активност, вкл. и неикономически. Така например доверието в рационалността и последователността на макроикономическото управление стои в основата на решението на икономическите агенти и населението за разширяване или респ. ограничаване на икономическата активност (което остава извън полезрението на докторанта), е възлова предпоставка при формирането на кредитно търсене. Обяснението на съвременната инвестиционна пасивност и прекомерна ликвидност у нас не би могло да игнорира действието на неикономически (психологически) фактори, за които Кейнс използва дори специален термин - *животински дух (animal spirit)*.

Преценявам, че като правило възможностите за пълноценно обяснение на лихвената динамика са ограничени, а и прекомерно условни. Толкова повече, когато се стъпва на един период (2004-2013 г.), който включва принципно различни

подпериоди на финансово-икономически реалности. Докторантът стъпва върху принципни зависимости, използвани в специализираната литература, които се стреми да обогати в съответствие с нашата конкретна практика, но и те не звучат убедително. Така например при т.нар. модел на Monti-Klein (11-12 стр.) не се отчита наличието на собствен капитал. Изобщо фиксираният от регулатора минимум на капиталова адекватност (у нас 12% за разлика от Базелските изисквания от 8%), както и неговите флуктоации, не са индиферентни към лихвените равнища, но докторантът не взема отношение по този въпрос.

Съществуват и други спорни моменти, за които изследователят е редно да си дава сметка. Така например дори и при условията на паричен съвет БНБ оказва влияние върху паричното обращение независимо дали го цели или не. Оперирането с нормата на задължителни минимални резерви безусловно е инструмент, чрез който се променя паричното предлагане, макар че докторантът го оценява като несъществен и краткосрочен. В действителност кредитният бум непосредствено преди въздействието на кризата от края на 2008 г. беше проспан от БНБ вкл. и поради допускането на несъразмерно нисък размер на резерви на ТБ. Манипулирането с класификацията на рисковите експозиции (например промяната на сроковете на забавяне на падежираните плащания, в съответствие с които се извършва фактическото структуриране на рисковите експозиции), респ. на отделяните от ТБ провизии, също въздейства върху паричното предлагане. Качеството на банковия надзор, когато се допуска несанкционирано разгръщане на кредитна дейност от отделни банки (известният случай КТБ, за разлика от неизвестните), също въздейства върху лихвените равнища. Не е редно да се подминава и възможността на правителството да упражнява своеобразна монетарна политика, например чрез емитиране на външни задължения.

Независимо от изказаните съображения преценявам научните аспирации на Михаил Истатков Михайлов като напълно заслужени. Той доказва, че разбира проблемите, в състояние е да ги структурира, както и да търси и предлага решения. Публицистичната му активност е също за приветстване без никакви резерви.

Предлагам на уважаемите членове на Научното жури да подкрепят научните аспирации на Михаил Истатков Михайл и да гласуват за присъждането му на научно-образователна степен “Доктор” по професионално направление 3.8 Икономика (политическа икономия).

Януари 2016, София

Подпис:.....
(проф. д-р ик.н. Г.Минасян)